

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto
in velja po pošti za celo leto
4 K, za pol leta 2 K. Posamezne
številke po 10 vin. Na naročbe
brez denarja se ne oziramo.
Uredništvo in upravištvo je v
Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO
KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati
se računajo za celo stran 36 K,
za $\frac{2}{5}$ strani 25 K, za $\frac{1}{5}$ strani
18 K, za $\frac{1}{10}$ strani 9 K, za $\frac{1}{20}$
strani 5 K, $\frac{1}{40}$ strani 3 K. Pri
večkratni objavi primeren po-
pust.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Česa nam treba?

(Dopis.)

Vsi smo z radostjo pozdravili ustanovitev kmetijske stranke. Misel je zdrava, potreba pa nujna. Zato smo se novi stranki priklopili z radostjo vsi, kar nas na Notranjskem ni odvisnih od duhovščine. Uvideli smo takoj, da je izvir vse naše mizerije slabi gmotni (gospodarski položaj kmetijskega stanu in da je zategadelj treba potisniti gospodarsko vprašanje v ospredje. To se je tudi zgodilo v naši kmetijski stranki.

Gledati moramo, da tej stranki poskrbimo kolikor mogoče moči, da bo mogla krepko spraviti v življenje in resnico vse tisto, kar zahteva. Treba je v ta namen organizacije.

Toliko govorimo o organizaciji itd., treba, da jo v resnici sprovedemo. V ta namen svetujem, da se skliče v kratkem občni zbor „Političnega in gospodarskega društva za Notranjsko“, kjer se pogovorimo o nadaljnjem postopanju. Organizirati se pa ne smemo le politično, ampak tudi gospodarsko in izobraževalno.

Glede gospodarske organizacije omenim za danes le to-le: Treba nam zadrug vseh vrst na Notranjskem, osobito takih, ki nam bodo prodajale naše deželne izdelke, treba tudi še obilo denarnih zadrug. Tal zanje je še mnogo. A v to mora pomagati poleg domačih krajevnih činiteljev tudi tako združeno središče, ki nima le revizijskih namenov, ampak nekaj take moči v sebi, ki hoče ustanavljati in na novo graditi. Treba je nujno osrednje napredne združne organizacije za naše kraje.

Glede izobraževalnih organizacij povem tudi le par misli: Mi imamo vse premalo izobraževalnih organizacij, ki bi nam posredovale dobre časopise in lepe knjige ter pošteno zabavo. V vsaki vasi nam treba naprednega kmetijskega izobraževalnega društva.

Vse te organizacije nam vzgoje novih čilih moči za delo v prid kmetijskemu stanu.

To v premislek tistim somišljenikom, ki hočejo resno in stvarno delati za visoke smotre naše kmetijske organizacije! Taka in enaka važna vprašanja bo obdelovati na naših shodih, s temi nalogami se bo moralo pečati glavno zborovanje našega političnega društva, ki se naj pod zastavo „Notranjske kmetijske stranke“ prerodi k novemu življenju in delovanju.

Politične vesti.

Prvi slovenski agrarec v državnem zboru.
Pri ožji volitvi na goriškem Krasu je bil četrtek izvoljen agrarec Anton Štrekelj v državni zbor. Ta mož je izvrsten kmetijski strokovnjak. Ž njim dobi naša kmetijska misel v državnem zboru krepkega zagovornika. Njegov protikandidat klerikalec Laharnar pojde nazaj v Črnovice.

Ožje volitve v Ljubljani so prinesle županu Ivanu Hribarju sijajno zadoščenje za ostudne napade klerikalcev. Pri ožjih volitvah je dobil Hribar 3092 glasov, nemški-klerikalni kandidat Kregar pa 2102 glasov. Hribar ima tedaj nad združenimi nasprotniki 990 glasov večine. Da je večina tako velikanska je vsakogar presenetilo, ki je opazoval agitacijo nasprotnih strank. Socialni demokrati, ki so po vsej Avstriji podpirali pri ožjih volitvah naprednjake, so v Ljubljani vsled neumljive zagrizenosti voditeljev sklenili, da Hribarja ne podpirajo, ampak celo izključijo vsakega, ki se volitve udeleži, iz socialnodemokratske organizacije. Podpirati Kregarja pa se ti vodje niso upali, ker bi jih bili lastni pristaše pometli. Vendar se je gotovo 250 socialnih demokratov udeležilo volitve in ceni se, da je kakih 150 pod vplivom klerikalnih laži volilo Kregarja,

ostali inteligentnejši pa Hribarja. Da so klerikalci od mežnarja do škofa vsi bili na volišču, da so posebno v predmestjih „vera, prižnice, framazonstvo“ bili stalno v „službi“ se razume. Vendar je število pravih klerikalnih glasov od prve volitve padlo, posegel v Trnovem. kjer je župnik Vrhovnik posebno v boj v prid Hribarju proti kaplanu Kehlarju. Nemci so klerikalcem prinesli nad 600 glasov. Najlepše pri vsej volitvi pa je, da so Nemci javno sklenili, da volijo „Johanna Kregarja, Gürtler in Laibach.“ „Slovenska,“ klerikalna stranka se je namreč zvezala z Nemci. Dogovorili so se radi občine ljubljanske in deželnega zbora. Tako so izdali klerikalci slovenski narod, da si pridobe zmago v Ljubljani. Pomagalo jim je na vse pritege tudi vlada. Sam Švarc je prišel volit Kregarja in vse vladino uradništvo je stalo pod klerikalnim pritiskom. Ker so se klerikalci ponemčili in je vlada pristransko postopala, so se združili vsi narodni Ljubljančani in sijajno porazili nemško klerikalno zvezo. Ta zmaga nam daje nado, da nastopi v Ljubljani novo res narodno življenje, da se ne bo z napredne strani več božalo nemškutarjev, ampak jim s palico pokazalo moč slovensko-

Domače vesti.

Seja izvrševalnega odbora „Notranjske kmetijske stranke“
bo v sredo, 29. t. m. ob 1/2 4. uri popoldne v Postojni

Listek.

Spomini iz ložke doline.

Spisal A—l.

(Dalje.)

Mestece Lož je lično in kaže že po zunanosti, kot tudi po razvrstitvi hiš, da je staro mesto. Hiše so nekatere prav lične, na drugih se zopet vidijo znaki, da je imel ž njimi že mnogo opraviti zob časa.

Mesto je imelo mnogo trpeti pred divjimi Turki zlasti leta 1472. in pozneje 1476. Vsled tega je dal cesar Friderik III. leta 1477 Lož utrditi in ga je slednjič na prošnjo Ložanov povzdignil iz trga v mesto. To se je zgodilo leta 1477. Mesto je dobilo tedaj tudi razne pravice kot svojega sodnika, mestno svetovalstvo, krvavo sodbo itd. Cesar je podelil mestu tudi lasten grb in oprostil vsakega novonaseljenca za 7 let vsakega davka. V 13. stoletju bila sta Lož in grad nad njim še posestvo ložkih gospodov, pozneje pa je prišel Lož v posest Oglejskih patrijarhov. Od teh so dobili trg leta 1335 Ortenburgi v „fevd“. Ko pa je ta rodbina z grofom Friderikom izmrla, prišel je Lož vsled njegove oporoke leta 1420 celjskim grofom v last. Ti so ga imeli do l. 1460, tedaj je namreč padel zadnji

v prostorih g. Arkota. Zaradi velevažnega dnevnega reda se želi, da se udeležijo odborniki in tudi zaupniki osobito iz ložke in vipavske doline te seje polnoštevilo.

Veselico priredita „Nar. bralno društvo“ in kmetijska podružnica v Orehku, dne 2. junija. Vspored: tombola, petje, ples (balár), srečolov. Pričetek ob štirih popoldne. Posebnih vabil se ne bode razpošiljalo.

Izid volitev v Hotederšici. V naši občini je bilo vseh volilcev 181. Izmed teh so dobili glasov: G. Gruden 68. Gostinčar 66. Kopač 1 glas. Vkljub temu, da se ni od naše strani razvila nobena agitacija, vkljub strupenim pridigam in silni agitaciji pri klerikalcih smo vendar zmagali. Pripomniti moramo tudi, da se več naših ni udeležilo volitev; eni so si šli po svetu služiti vsakdanji kruh, drugi pa vsled malobrižnosti ostali doma. A pri nasprotnikih ni bilo tako. Tudi če je doli v hrvaški šumi sekal les, hočeš ali nočeš, moral je priti domov, da je volil. Vsi do zadnjega moža so potuhnjeno capljali na volišče, poznali so se že lahko na tem, da so gledali v tla, kakor hudodelec, ki ga tira orožnik skozi vas. Svobodna in tajna je volitev pravijo. A to ni res! Ta duhovski teorizem naj bi bil svoboda. V potu svojega obraza so se trudili razni klerikalni agitatorji od hiše do hiše. Nobena koča jim ni bila predaljna, nobena pot prestrma samo, da so vlovili v svoje zanjke kakega volilca. Ako se jim je pa kdo postavil po robu, da ni hotel voliti tako kot so oni hoteli, poskusili so še pri njegovi boljši polovici.

Celjski grof pri Belem gradu v boju z Ogri. Nato so dobili Lož Avstrijci, ki so ga zastavljali raznim rodovinom. Ena izmed teh bila je tudi Haller iz kočevskega gradu. Zadnji posestnik pa je bil knez Ferdinand Auersperg.

Iz tega se vidi, da je mesto res staro. Novejše čase se je začelo mnogo na to delovati, da se lice mestu pomladi. V ta namen ustanovili so meščani olepševalno društvo, ki je že marsikaj pametnega ukrenilo in bo še več, kakor hitro nabere nekoliko več denarja. Lansko leto kupili so Ložani tudi prostor in hišo za šolo ter nameravajo v kratkem sezidati lično šolsko poslopje svoji mladini, ki mora hoditi sedaj v šolo v bližnjo vas Stari trg. Vse to dokazuje, da se dela Ložanom krivica, če se jim oponašajo hudobne opazke o šoli in duhovnu.

Pot iz Loža do Starega trga je kratka in takoj iz Loža zasajena z mladimi lipami, ki imajo življenje zahvaliti olepševalnemu društvu. Pod lipami so postavili klopi. Na levi pota, takoj pod hribom sezidala sta dva Ložana velikansko peč za apno. Stavba je jako lična, močna in hvali mojstra, ki jo je zgotovil. Ker sta lastnika jako podjetna, želim jima največ vspeha pri njunem podjetju.

Takoj ko prideš v Stari trg, pozdravi te na desni veliko in lično poslopje, ki pa ne odgovarja več novejšim razmeram. Šola je štirirazredna, a radi preobilnega števila otrok ima štiri pararelke, ki morajo iskati

A če vse ni nič pomagalo, da je mož vzlic temu volil po svoji vesti, razkričali so ga za brezverca, framasona, prostozidarja, ko niti preprosto ljudstvo ne ve, kaj da pomenijo te besede. V naši občini so volilci splošno vpisali na glasovnici po svoji vesti kandidata Grudna. V zadnjem času se je izvedelo, da je bil tudi pri nas hud agitator v osebi cerkovnika. Kakor sestradan lev preži na plen, tako je prežal ta človek na volilce, koga bi premotil. Lazil je kakor tat ponoči, od hiše do hiše ter črtal na glasovnicah naslov našega kandidata in vpisaval škrica Gostinčarja. Le žalostno je, da so se dobili omahljivci, ki so se mu dali premotiti. Rajše so izdali svoj kmetski stan, rajše vpljuvali v lastno skledo, kakor, da bi tega nesramneža na kratko odslovili, da bi mu pokazali duri in mu dali brco, da bi pomnil kdaj je agitiral za „poštenjaka“ Gostinčarja. Žalostno dovolj, da morajo na tako zvit in umazan način pridobivati glasove za svojega kimovca — kandidata.

Sodnijski spomini iz volilne dobe. Klerikalci v knežki občini so po stari svoji navadi v volilni dobi nastopali tako nasilno, da je roka pravice morala zgrabit par izmed grešnikov in jih drugim v svarilo kaznovati, kakor zahteva postava. Glavno vlogo so igrale nahujskane ženske. V sredo so se zagovarjali klerikalci pred okr. sodnijo v Ilirski Bistrici. Neka žena „Žlebarca“ je udarila učitelja Robleka po shodu v Knežaku s skledo po glavi. Ta častivredna kuharica je dobila 5 dni zapora, da se premisli o surovosti. Druga taka

dama neka Keš je dobila 7 dni. Pri tretji se je razprava preložila, a ne odide zasluženi kazni. Znani kovač Brumen je rabil izraz „tolovaj“ napram našemu somišljeniku, za ta izraz bo bival 7 dni v zaporu. Na zatožni klopi je sedela tudi slavna „Soparca“ (Eržen, tajnik), ker je na shodu v Drskovčah govoril, da je gospod nadučitelj Česnik kriv znane knežaške afere in nesreče, ki je zadela nje nahujskane klerikalce. „Soparca“ je junaško tajil. To pa ne bo pomagalo mnogo. Bogataš Krulc iz Koritnic je obsojen na 100 K kazni oziroma 10 dni zapora, ker je našega pristaša s svojo katoliško pestjo pobil na tla do nezavesti. Ta junak se je tudi pretepal na binkoštni pondeljek v Zagorju z g. Strletom iz Koritnic, kar mu bo prineslo še par dni zapora. Svetujemo prizadetim zapeljancem, da gredo k svojemu duhovnemu pastirju Orehku, naj jim odsedi prisojeno kazen, kajti on jih je hujskal na razne načine v vsej volilni dobi, posebno pa na dan shoda naše stranke v Knežaku.

Ljudsko knjižnico ustanove naši somišljeniki v Matenji vasi.

Drzna lisica. Znano je, da so lisice sedaj, ko imajo že precej odrasle mladiče, najbolj tatinske in drzne. Marsikatera puta zgine ob belem dnevu, ne da bi se vedlo kam. V lisičjem gnezdu nikdar ne manjka mladim požeruhom kuretnine. Posebno drzna je pa bila lisica, ki je prišla pri Dolenjem Burgerji v Postojni čez zidano ograjo na vrt. V lesenem hlevu so bile 4 koklje in 56 piščancev. Lisica je podkopala steno, prišla do

prostorov po drugih hišah in vaseh. Tudi ne odgovarja sanitarnim zahtevam in je po svoji notranjščini pravo nasprotje modernemu socialnemu duhu.

Vas Stari trg je jako lična, prostrana in je nekako sredotočje vsega življenja v dolini. Tu je več večjih, popolnoma moderno opravljenih trgovin, dve posojilnici čitalnica, ognjegaško društvo, filijalka kmetijske družbe, parna mlekarna, pekarija in dve mesariji. Največ je gostiln, v katerih se zlasti v nedeljo kaj pridno politikuje med možaki iz okolice. Ljudstvo je pridno, vsled tega ima tudi denar. To ti dokazuje, ker boš videl jako malo pivcev, ki bi se napajali s pogublajočim žganjem; v pretežju ljudstvo pije vino in pivo. To vedo dobro gostilničarji, vsled tega se preskrbe v jeseni z dobrim istrijanom, vipavcem in Hrvatom.

Kot pa je povsod konkurenca, tako so napovedali nekateri tudi tu hud boj alkoholu. Osnovani so društvo abstinentov, ki je štelo 15 udov. Naravno pa je, da so se nekateri ideji že izneverili.

Takoj nad glavno cesto, prav pod vznožjem Ulake stoji farna cerkev sv. Jurija. Cerkev je stara, a drugače še dovolj čedna. Kazi jo, ker je prenizka.

Ulaka je hrib takoj nad vasjo. Na njej, tako pripoveduje Valvazor, je stalo staro rimsko mesto Terpo. Nevem, je li na tem kaj resnice ali ne, vsaj neki profesor, ki si je pred dvema leti ogledal te ostaline, je

trdil, da so bile na hribu topilnice za železo, katero so tovorili iz hrvaškega Prezida. Najsi je resnično eno ali drugo, gotovo pa je, da je bilo na hribu nekdanje življenje živahnejše nego sedaj; to spričujejo ostaline nekdanje cerkve sv. Petra in ostali zidovi, ki štrle med grmovjem iz zemlje. Tudi se sledi še dandanes položna pot, ki je vodila v velikih serpentinah v dolino. Pravijo, da je ta cesta še iz časa Rimljanov. Dandanes pa oživlja Ulako ponajveč starotrška mladež, ki stiče za polži in drugo podobno zverjadjo.

Ker je bilo že pozno popoldne, namenil sem si ogledati samo še bližnjo vas Markovec, to pa samo radi znane lesne trgovine našega rojaka g. Žagarja. Njegova trgovina je zelo razvita, in o njegovem podjetnem duhu priča ti že popolnoma moderna oprava na žagi, kot tudi v bližnji sušilnici za hmelj. Gospodar sam, kateremu sem se predstavil, pravil mi je, da ima tudi trgovino na Rakeku, v Trstu in v Laškem potoku. Za vse to skupaj potrebuje približno 140 delavcev, 3 parne stroje s 155 in 2 vodni turbini s 50 konjskimi silami. Uradnikov ima 15, ponajveč pa vodi glavno trgovino sam s svojim sinom. Poleg lesne trgovine peča se tudi s hmeljarstvom, ki ga je v par letih dvakratno razširil. Do sedaj ima 9000 [drogov. Les razpečava ponajveč v Italijo, severno Afriko, Grško in Francosko.

njih in jih vse pomorila. Kar ni mogla odnesti in požreti, je po celem vrtu zakopala. Do danes pa še ni prišla po shranjene ostanke.

Letošnje binkošti nam je dež popolnoma skazil. Ne spominjamo se, da bi bil kakšno leto obisk jame tako slab, kakor letošnji binkoštni pondeljek. Gostilne, druga leta vse prenapolnjene, so bile tako prazne, kakor še nikoli. Tudi jama je imela jako pičle dohodke.

Iz preiskovalnega zapora je ušel 36 let stari Anton Kriebelj z Ostrožnega brda. Bil je zaprt pri okr. sodniji v Postojni, ker je na sumu radi žepne tatvine.

8. mednarodni poljedelski kongres se vrši te dni na Dunaji. S Kranjskega se ga udeležujejo dvorni svetnik Gozani, dež. gozdarski nadzornik Rubbia, višji gozdarski komisar König, agrarni komisar dr. Lukan, veterinarski nadzornik Pavlin, dež. komisar Gombač, mlekarški nadzornik Legvart ter posestnika Josip Dekleva iz Postojne ter Milan Ivančič iz Svetij.

Vabilo k rednemu občnemu zboru „Mlekarne in sirarne“ v Postojni registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki bo v nedeljo, dne 26. majnika 1907 točno ob 1. uri popoldne v občinski pisarni v Postojni. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1906. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila „Zveze“ ter ukrepi vsled istega. 6. Razni predlogi. V Postojni, dne 16. majnika 1907. Načelnik: Fr. Arko.

Hvaleč podjetnost vrlega gospodarja sem prikorakal zopet v Stari trg. Krenil sem jo v gostilno ob glavni cesti z namenom, da tam prenočim. Prišel sem ravno o pravem času. Domači so bili pri večerji in tudi par gostov se je mastilo pri sosednji mizi z dišečo pečenko. Gospodinja, tako mi je pravil pozneje sosed pri mizi, je jako dobra kuharica, pa tudi postrežljiva, samo to težko prenaša, ako pride kdo domačih prepozno k večerji. No, naj si je stvar tudi malenkostna, ima pa vendar dobro stran, da prizadetim po malem opominu jed boljše diši. Tudi meni je dišala, toda ne radi kakega moraličnega popra, pač pa radi utrujenosti po dolgem potu, katerega sem napravil.

Ker sem bil truden, pa tudi da bom drugi dan čilejši za nadaljno hojo, šel sem takoj po večerji v postelj.

Čil in zdrav kot jutro predramil sem se drugi dan iz spanja. Hitro sem zajtrkoval in hotel že zapustiti Stari trg, a mahoma sem se spomnil, da mi nečesa manjka. Krenem v gostilno, kjer se prodajajo smodke, in zahtevam nekoliko portorik. Je že tako, da se človek gotovim strastem tako uda, da se jih ne more nikakor ne, ali vsaj težko odvaditi. Saj z mano je tako, da sem kar nekaj nejevoljen, če nimam smodk pri sebi.

Narodno gospodarstvo.

Ceste v Avstriji. Po izkazih zadnjega mesečnika avstrijske statistične centralne komisije je bilo l. 1904 v Avstriji cest 114.882 kilometrov ($km = 1000$ metrov). Med njimi je bilo državnih 16.007 km , deželnih 3571 km , okrajnih, ozir. konkurenčnih 59.023 in občinskih 26.279 km . Na posamezne dežele je prišlo: Nižja Avstrija 13.375 km (med temi državnih 681 km), Gorenja Avstrija 8667 km (775 km državnih), Češko 30.530 km (drž. 4294 km), Moravsko 12.542 km (832 km državnih), Šlesko 3769 km (428 km drž.), Galicija 14.332 km (2887 km drž.), Bukovina 4157 km (430 km državnih), Štajersko 5110 km (819 km drž.), Kranjsko 5612 km (med njimi državnih 499 km), Dalmacija 3665 km (drž. 1086 km), Primorsko 5135 km (državnih 670 km), Koroško 1865 km (drž. 596 km), Tirolsko 4822 km (drž. 1644 km), Solnograd 1296 km (državnih 364 km).

Drevesa, ki prav močno poganjajo, a vendar nečejo nastaviti nič sadu, je najboljšje meseca maja podolgem narezati in sicer na deblu in na vejah, t. j. prereže se koža podolgem do lesa. Drevo izgubi precej soka, se bolj debeli in šibkeje poganja, vsled česar naslednje leto bolj zarodi. Isto se doseže, če se takemu drevesu posekajo končne korenine v širini krone, v oddaljenosti $1 - 1\frac{1}{2}$ m od debla, kar je odvisno od velikosti krone.

Svinjski hlev je eden glavnih pogojev v svinjereji. V brlogih brez luči in zraka preišči ne vspevajo in radi obolijo. Dokazano je, da slabe vspehe v reji

Gostilna, kjer se prodajajo smodke, je velika in čedna kot tudi hiša. Gospodar se peča tudi z mesarijo, kupčijo s kožami in prodajo vina na debelo. V hiši je bilo takoj zjutraj že vse polno pivcev, ki so sedeli pri polnih dvoliterskih steklenicah. Zdelo se mi je nekaj nenavadnega, zato vprašam gospodarja, kak jim je povod k tako zgodnjim sestankom. Povedal mi je, da pijejo likof za prašiče, katere pri njem prodajajo, kupujejo in tehtajo vsak petek. To je tej hiši prineslo blagostanje.

Tudi pri nas se še človek lahko osreči, samo pridnosti je treba in pa podjetnosti. To velja zlasti za one, ki so obupali v domovini in hodijo rajše v Ameriko žrtvovat tujcem svoje telesne moči, katerih zlasti novejše čase tako silno pogreša domovina.

Založen bogato s smodkami pušil sem jo počasi po cesti iz vasi proti jugu. Na polju bilo je vse polno ljudi, ki so pospravljali poljske pridelke. Prijazno so me pozdravljali, kot da bi jim bil star znanec. Sicer jaz ne držim mnogo na pozdrave, a dopade se pa človeku vendar, če potuje med ljudmi, ki so prijazni in uljudni. Vsaj ptujcu to dobro dé.

(Dalje prih.)

prešičev največ neprimerni hlevi povzročujejo. Svinjski hlevi morajo biti zračni, svetli in snažni.

Namakanje cvetic in lepotičnih rastlin, ki se nahajajo v loncih, se izvrši na najlažji način s tem, da se postavi lonce s cveticami vred v škaf z vodo. Tu je pustiti cvetlice toliko časa, da se zemlja popolnoma napije vode, ki pride v lonce skozi spodnjo luknjo. Z zalivanjem se zemlja v loncih preveč strdi, zato se bolj priporoča ta način namakanja. Osobito tedaj, če se je zemlja v loncu osušila, je ta način zalivanja priporočljiv.

Zalivanje sadnega drevja upliva jako ugodno na sadno letino. Kjer zalivamo v suši sadno drevje, tam obdrži to sad mnogo boljše in odpade samo, kar ga je preveč. Kdor hoče imeti torej dobro sadno letino, ta naj sadno drevje večkrat zalije. Ne zadostuje pa, če poškopimo zemljo okoli drevja samo površno, marveč zaliti je toliko vode, da se tudi spodnja zemeljska plast namoči. V vodo je dobro dati nekoliko gnojnice.

„Prim. Gosp.“

Predenica (lasi) je jako nadležen plevel na deteljiščih. Predenica spada med takozvane zajedalke, ker se živi od soka drugih rastlin. Ko seme kali, oprime se kal navadno deteljinega stebca ter se ovije okoli njega. Nato požene v steblo sesalke, s katerimi srka sok iz rastline. S tem vzame seveda detelji vso moč. Razun na detelji, raste predenica tudi na drugih rastlinah, vzlasti na žepku. Najboljše se ubranimo predenice na ta način, da rabimo čisto deteljino seme, četudi je malo dražje. Če se je predenica pokazala, zatremo jo lahko na več načinov. Najbolj priprost in najlažji način za zatiranje predenice je ta, da poškopimo napadena mesta z vodo, v kateri smo raztopili na en hektoliter 15 do 20 kil železne ali zelene galice (vitrijola), ki se dobi po ceni v prodajalnah. Kedar škropimo, ne smemo z raztopino preveč varčiti. Dobro je, da se tudi zemlja nekoliko premoči. Deteljo je seveda pred škropljenjem gladko pokositi. Železna galica spoji se s taninom, ki ga ima predenica mnogo in s tem se ta plevel zamori. Detelji galica navadno ne škodi. Sedaj spomladi je treba posebno paziti, da se ta zajedalka ne razširi po deteljišču.

P. G.

Kokošim treba vedno sveže vode. Naše gospodinje pozabijo jako pogostoma dati kokošim potrebno svežo vodo. Take kokoši pijejo potem v žeji gnojnico in drugo nesnago, kar prouzroči prav rado črevesne bolezni.

Preustroj kmetovanja.

Do sedaj smo vedno kmetovali po starem kopitu, ali skrajni čas je, da se zdramimo ter začnemo delati tako, kakor kmetje po modernih deželah. Zlasti „na Pivki“ je zastarela, toda napačna navada, da ne proda kmet nikoli nobene stvarce, kakor par voz sena. To je slabo. Temeljito bo treba spremeniti kmetijo. Ker se mi zdi, da je velika potreba, da se javnost začne

pečati s tem prevažnim vprašanjem, naj mi bo dovoljeno na tem mestu povedati svoje skromno mnenje.

Po navadi sejemo tje v en dan vsacega nekaj. Na naših njivah so zastopana najraznovrstnejša žita, ne glede na to, se li izplačajo ali ne. Ne moremo si kaj, da ne sejemo rži, ajde, prosa i. t. d., če tudi večkrat pridelek ni več vreden kakor seme. Škoda njive, gnoja in časa za to, kar se pri nas ne obnese. Naša tla so ugodna za krompir, fižol, zelje, repo, peso in oves. Teh se moramo poprijeti bolj kakor do sedaj. Zlasti krompirja in fižola moramo pridelati toliko, da ga bo dovolj za dom in da se bo še prodajal. Sena ne smemo ne bilke več pustiti čez Gaberk. Nabaviti si bo treba toliko živine, da se bo porabilo vse seno doma. Potem se bodo zagnojile naše njive in ledine, ki so že tako puste, da niti osat in gladež več ne raste na njih.

Vem, da se bo temu nasvetu ugovarjalo, češ da se ne more prenehati s prodajanjem sena, ker je treba plačati v jeseni v prodajalno, davke, se obleči za zimo i. t. d. Kje naj se vzame, če ne za seno? To je vse res, ali enkrat se mora začeti. Izposoditi si bo treba toliko kapitala, kolikor vzame vsak v enem letu za seno in zraven še toliko, da si izdatno pomnoži svojo živino in kupi gnojil.

Menim, da bi si pridni kmetje na ta način v par letih toliko prigospodarili, da bi se vrnilo posojilo.

Na ta način se bo izboljšalo gospodarstvo. Sena ne bomo prodajali v Trst. Jedla ga bo naša živina, ki nam bo vrgla lepe denarje. Preustrojiti moramo kmetijo tako, da bomo prodajali živino, mleko, jajca, perutnino in poljske pridelke, ko bodo zboljšana naša polja in senožeti.

Umestno se mi zdi tudi spregovoriti o tem, kako spravimo v denar one pridelke, ki jih ne porabimo doma. Odgovor se glasi: „Prav slabo.“ Ponavadi prodajamo le, če se slučajno priklati kak prekupovalec, ki pokupi vse, včasih kar napol zastonj. Mi prodamo, da se znebimo robe, prekupovalec pa ima mastne dobičke. Tudi to mora postati drugače. Ko bo prišla jesen v deželo, ne bomo čakali doma kupca, ampak si bomo poiskali odjemalcev za vsak pridelek sami.

Ne zabimo, da teče posredi Notranjske svetovna železnica in da so blizu velika mesta. Tedaj naprej! Da po starem kopitu ne gre, to vidimo in čutimo vsi.

Po svetu.

Psi za vojsko. Vojno ministrstvo je kupilo v Bosni 100 ovčarskih psov, katere bodo izvežbali za uporabo v vojski. Bosenski ovčarski psi so izredno pametni, izvrstno sledijo in lahko prenašajo največje težave in pomanjkanje.

Kaznovani neoženjenci. Župan Benet v Fort Dodge v Zjedinjenih bržavah v Ameriki je predložil mestnim svetovalcem sledeči predlog: „Osebe v starosti

od 25—45 let, ki so duševno in telesno zdrave a ne-
oženjene, se opominjajo, v teku 60 dni stopiti v sveti
zakon; kdor se opominu ne podvrže, bo kaznovan z globo
od 50—500 kron.“ Mestni svet je predlog sprejel, ne-
oženjenci bodo morali plačati ali pa — bežati.

Stari bankovci po 5 in po 50 goldinarjev,
naj se zamenjajo najpozneje do 31. avgusta 1907. Fi-
nančno ministrstvo opozarja, da država od tega dne
naprej, ne bo več sprejemala v zameno teh bankovcev.

Vas izginila. Blizu Sarajeva se je začel naenkrat
pogrezati griček, na katerem je stala vas s 30 hišami.
Grič je izginil v zemljo. Vzrok nesreče še ni dognan,
sklepa se, da se je porušila podzemeljska jama.

Mesto podedovalo 2 milijona. Mesto Kemnic
na Saksonskem je glavni dedič milijonarja Bruna Fal-
keja, ki je umrl na potovanju v Singaporu. Falke je
bil v mladosti rokodelski vajenec in je s pridnostjo
in umom postal milijonar.

Zvesta ljubezen. Uradnik Aladar Pinter v Bu-
dapešti se je ustrelil, ker mu je pred kratkim umrla
nevesta, katero je iskreno ljubil. Pri njem so našli
njeno podobo in list, na katerem je bilo zapisano:
„Podoba naj se dene z menoj v grob.“

Odpeljani ženin. V Gabloncu bi se bila mogla
vršiti poroka 81letnega peka Jegra z vdovo Dresler.
Sorodniki so ženina na večer pred poroko odpeljali ter
na ta način preprečili, da se poroka ni mogla vršiti.

Kaj je najlepše na svetu? Švedski list „Dagens
Nybeter“ je pred kratkim razpisal nagrade za tri naj-
boljše odgovore na to vprašanje. 1025 odgovorov je
prišlo na uredništvo. Najbolj je ugajal sledeči odgovor:
„Najlepše na svetu so materine oči.“ Ta odgovor je
bil plačan s prvo nagrado. Drugo nagrado so prisodili
odgovoru: „Najlepši na svetu so sanje o tem, česar ne
moremo doseči.“ Tretjo nagrado so sodniki smehljaje
določili za šaljivca, ki je napisal: „Najlepše na svetu
je mož, ki prebreme deročo reko, noseč na rami svojo
taščo, da jo reši.“

Kanibalizem v južnem Kamerunu. Pleme
Maka v južnem Kamerunu, ki uživa meso sovražnikov-
jetnikov, uživa tudi meso lastnih vojakov, namreč onih,
ki so zaradi zločinov obsojeni na smrt. Ljudje tega
plemena so ubili pred kratkim 100 črnih trgovcev in
jih pojedli. Pleme Maka ponuja na javnih trgih člo-
veško meso na prodaj. Najmanjše prestopke kaznuje s
smrtjo, le da je človeško meso vedno na razpolago.

Kitajska nevesta. Neveste na Kitajskem ne mo-
rejo biti posebno srečne. Prodajajo jih kakor blago;
cena se menja med 50 in 700 kronami. Na dan poroke
se stariši sami oblečejo v najslabšo obleko in se s
solzami poslavljaajo od hčere, ženitovanja se ne
udeleže. Nevesta ima obleko iz rdeče svile, na glavi
pozlačeno krono. V lepo okrašeni rdeči nosilnici jo
nesejo k ženinovi hiši. Spremljajo jo sorodniki in znanci,
ki neso poročne darove. Pred ženinovo hišo nevestin
brat vzdigne nevesto iz nosilnice ter jo odda ženinu.
Tu jo ženin prvokrat vidi, a obraza še ne sme razkriti.

Med molitvami pijeta ženin in nevesta iz ene čaše in
jesta skupaj belo kokoš. Potem se vrše obredi poroke.
ko so končani, mlada žena izmota obraz iz svile in
tančice in sorodniki jo začno ogledovati. Sesti mora
na vzvišen prostor, sorodniki hvalijo in grajajo neve-
stine čare in napake, a ona ne sme črhiniti besedice.
Tretji dan mož predstavi ženo znancem in sorodnikom.
Mož je gospodar čez ženo, ona sme le dvakrat na leto
iz hiše, k novoletnem praznovanju in kadar se daruje
za mrtve.

Po sklepu lista.

Pri ožjih volitvah je zmagala napredna slo-
venska stranka na Štajerskem z Ježovnikom proti
klerikalcu Robiču. Roš pa je propal proti političnemu
neznačajnežu dr. Benkoviču. Na Koroškem je slo-
venski in klerikalni kandidat Elersdorfer propal proti
Nemcu, na Goriškem zmagal agrarec Štrekelj proti La-
harnarju, v Trstu prodrli socijalisti, v Istriji pa Itali-
jani. Ožje volitve so prinesle povsod zmago naprednim
strankam.

Za kratek čas.

Vsaj nekaj! Lovec (ki zajca ni zadel): „Sakra,
prestrašil se je pa tako!“

Pri izpraševanju. Župnik: „Kaj si zaslužil za
svoje grehe, France?“ Fant: „Nič ne zahtevam zanje,
gospod župnik.“

Nesramnost. Gospa: „V treh mesecih ste mi
pobili tri tucate krožnikov.“ Dekla: „Nikar se ne bahajte!
Treh ducatov krožnikov sploh nikdar niste imeli.“

Listnica uredništva.

G. Ivan Dolžan iz Hotederšice: Potrdimo Vam, da niste do-
pisnik »Iz Hotederšice.« — Cenj. dopisnike prosimo, da vsakokrat
vsaj do četrtega dop. upošljejo svoje dopise na uredništvo »Not-
ranjca«, Ljubljana, Breg; dopisi, ki pridejo v Ljubljano v četrtek
popoldan, se le izjemoma natisnejo, v petek zjutraj pa je pre-
pozno. — Še enkrat opozarjamo, da gredo brezimni dopisi brez
izjeme v koš.

Zahvala.

Odbor političnega društva „Jednakopravnost“ v
Idriji izreka najiskrénejšo zahvalo vsem onim značajnim
in neustrašenim volilcem, ki so brez ozira na levo ali
desno volili po svojem prepričanju in oddali svoj glas
naprednemu kandidatu Ivanu Grudnu na Jeličnem
vrhu, ki ga je priporočalo naše društvo.

Somišljeniki! Naprej z združenimi močmi za go-
spodarsko in duševno osvobojo slovenskega ljudstva.

V Idriji, 23. vel. travna 1907.

Odbor.

— Zahvala. —

Castitim volilcem volilnega okraja Ilirska Bistrica-Postojna-Lož-Senožče-Vipava, ki so mi dne 14. t. m. neustrašeno oddali svoje glasove in izkazali svoje zapanje, kljub temu, da je naša duhovščina brez vsakega povoda tako nedostojno, nepošteno in strastno zoper mene pisarila in agitirala, izrekam tem potom svojo najiskrenejšo zahvalo. Naši nasprotniki naj ne bodo preveč ponosni na svojo „zmagó“, ki so si jo s takim orožjem „priborili“.

V Postojni, dne 17. maja 1907.

Josip Dekleva.

Zahvala.

Slavna „Notranjska posojilnica“ v Postojni je na svojem občnem zboru dovolila pevskega društva „Javornik“ in kmetijski podružnici v Matenji vasi po 30 K podpore.

Odbora obeh društev se tem potom udano zahvalujeta slavni „Notranjski posojilnici“ za to velikodušno podporo.

V Matenji vasi, dne 20. maja 1907.

Milan Žnideršič,
trgovec, t. č. načelnik kmetijske podružnice.

Anton Pegan,
učitelj, t. č. predsednik pevskega društva „Javornik“.

Loterijske številke.

Dunaj, 18. maja	9	52	54	2	17
Brno, 22. maja	66	72	26	52	84

Tržne cene v Ljubljani.

Semena:		od K	— do K	—
Domača detelja	> >	136.—	> >	170.—
Lucerna	> >	27.—	> >	29.—
Laneno seme	> >	22.—	> >	24.—
Rudeči ribniški	> >	18.—	> >	20.—
Prepelčar	> >	19.—	> >	20.—
Pšenica	> >	15.—	> >	16.—
Rěž	> >	15.—	> >	16.—
Ječmen	> >	17.60	> >	18.—
Oves	> >	18.—	> >	19.—
Ajda	> >	110.—	> >	112.—
Goveje z rogmi vred	> >	150.—	> >	—
Telečje	> >	100.—	> >	—
Svinjske	> >	14.—	> >	16.—
Lisičje	> >	42.—	> >	48.—
Kunine (belice)	> >	55.—	> >	66.—
» (rumenice)	> >	6.—	> >	6.50
Dihurjeve	> >	24.—	> >	28.—
Vidrne	> >	—	> >	—

Za 100 kilogramov.

Za par.

Dražbeni oklic.

E 72/7
3

Po zahtevanju Jozefe Čepirlo zasebnice na Kalu št. 3 bo dne

25. junija 1907 dopoldne ob 9 uri pri spodaj oznamenjeni sodnji, v sobi št. 6 dražba zemljišča vlož. št. 7 d. o. Kal obstoječega iz hiše št. 3 na Kalu z dvoriščem, dveh njiv in pašnika.

Nepremičnini koje je prodati na dražbi, je določena vrednost na 1600 K.

Najmanjši ponudek znaša 1067 K; pod tem zneskom se ne prodaja.

Odobrene dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnine (zemljiško-knjižni izpisek, hipotekarni izpisek, izpisek iz katastra, cenitveni zapisnik i. t. d.) smejo tisti, ki žele kupiti pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji, v sobi št. 6 med opravnimi urami.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle uveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičnini pravice ali bremena ali jih zadobé v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišu spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajno sodišče v Postojni, oddelek II, dne 3. maja 1907.

— Ugodna prilika —

za

trgovino in gostilno.

Dam v najem v svoji hiši na Rakeku šte. 61¹/₂ v ugodni legi ob glavni cesti in v bližini kolodvora: 1. v pritličju prodajalnice s shrambo, dve sobi, pripravi za gostilno, kuhinjo in daljni dve sobi, velik magazin in hleve za konje. 2. eventualno tudi 7 sob in kuhinjo v prvem nadstropju vse v dobrem stanju. V omenjenih prostorih je bila od nekdanj trgovina in gostilna.

Natančneje pri

Francu Laurič,
trgovcu v Trstu, Riva Mandracchio No. 2.

Kašelj. Kdor tega ne uvažuje, se pregreši na svojem lastnem telesu! **Kaiserjeve prsne karamele** s tremi jelkami. Zdravniško preizkušeno in priporočeno proti kašlju in hripavosti, kataru, zaslizenju in kataru v požiralniku. 5120 notarsko poverjenih izpričeval potrjuje, da drže kar obetajo. Zavoj 20 in 40 vinarjev. Škatljica 80 vinarjev.

Zalogo ima

J. Hus
lekarnar v Vipavi.

Prsni sirup proti kašlju, hripavosti itd. steklenica 1 K 40 v.

— Čisto, belo ribje olje, — steklenica 1 K, velika 1 K 80 v.

Mazilo proti trganju in revmatizmu, steklenica 1 K.

— Mazilo proti ozebkom — 1 lonček 70 vin.

Razpošilja

lekarna Hus v Vipavi.

Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

Karol Jelovšek

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

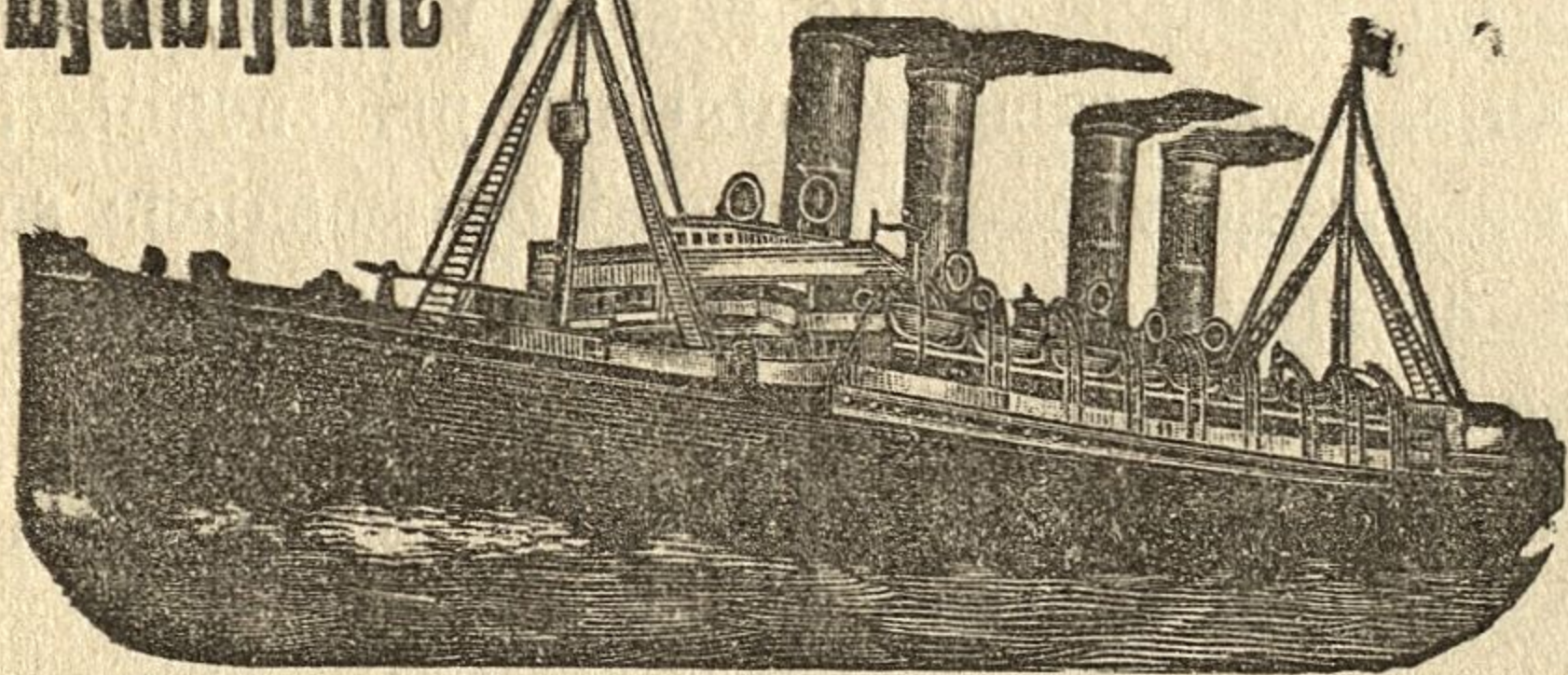
Bukove prage (švelarje)

kupuje v večjih in manjših množinah do konca marca meseca 1908 po sledečih merah

2.60 m × 24 cm × 14 cm

Jos. Samsa, parna žaga v Il. Bistrici.

Iz Ljubljane v New-York

vozi se najcenejše s prekrasno opremljenimi ekspresnim parobrodji, takozvanimi

cesarskimi brzoparniki

Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm in Kaiser Wilhem der Grosse, kateri so največji in najvarnejši na svetu.

Vožnja po morju traja samo 5 do 6 dni.

Zdatne ugodnosti dovoljujejo se večjim družbam. — Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur nemudoma in brezplačno

EDVARD TAVČAR v Ljubljani
št. 35, Kolodvorske ulice št. 35,
nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

Pozor!

Pozor!

Kupci in prodajalci!

V svrhu povzdige in izboljšanja dveh že običajnih semnje

na Colu (Podvelb) pri Vipavi

in sicer na sv. Urbana dan in kvaterni četrtek v mesecu septembru vsacega leta vljudno vabi podpisano županstvo vse kupce, kakor tudi prodajalce živine in sploh trgovce na zgoraj omenjena dneva na obilen obisk.

Naša občina se nahaja ravno na razpotju ter je pričakovati najboljšega uspeha.

Županstvo na Colu,

dne 14. marca 1907.

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoludne in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
dopoludne.

Obrestuje hranilne vloge po 4 $\frac{1}{2}$ % brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.